

Mickey Bosschert van Reliplan houdt zich bezig met de herontwikkeling van kerkgebouwen en kloosters, zoals hier het Amsterdamse Sluis-Rosaklooster. „Met een beetje inventiviteit hoeft er geen waardevol kerkgebouw te verdwijnen.“ [Foto Rufus de Vries]

Gered van de slopershamer

door onze redacteur Arnod Floyzier

Nederland ontkerkelijk. Toch zijn er nog heel wat bedrijven die het moeten hebben van de christelijke consument. Een aflopende zaak, of biedt de secularisatie nieuwe kansen?

VOOR EIGEN PAROCHIE

Vandaag deel 13

Bedrijf: Reliplan te Amsterdam

Aantal medewerkers: zeven

Bezigt zich bezig met: de herbesteding van kerken en kloosters

AMSTERDAM - „Gesloopt, gesloopt, gesloopt.“ Mickey Bosschert schudt een dikke enveloppe vol zwart-witfoto's leeg op tafel. Het ene na het andere kerkgebouw komt voorbij. „Veel mensen weten het al niet meer, maar Amsterdam stond vroeger vol kerktorens. Als je met de tram door de stad reed, ging je van kerk naar kerk.“ De jaren zestig en zeventig zorgden voor een kentering: ontkerkelijking en sloop van – soms monumentale – kerkgebouwen ging hand in hand. „Er zijn gebouwen tegen de vlakte gegaan waar we vandaag de dag miljoenen aan restauratiegeld in zouden investeren.“ De sloophamer is tot stilstand gekomen. Niet omdat de ontkerkelijking afneemt, maar omdat het vernietigen van historische gebouwen langzamerhand niet meer wordt geaccepteerd. „Ik ben er trots op dat dat toch voor een deel aan mij te danken is“, zegt Bosschert. Het was dan ook pionieren, toen ze achttien jaar geleden begon met de herontwikkeling en verkoop van leegstaande kerkgebouwen. Vandaag is Reliplan het bekendste toevluchtsoord voor kerkbesturen en particulieren die niet meer weten wat ze met hun godshuis aanmoeten. „De verkoop van een kerkgebouw is vaak een emotionele gebeurtenis“, zegt Bosschert. „Vaak is de gemeenschap al decennialang aan het krimpen, voert men met veel te weinig vrijwilligers veel te veel werk uit, en komt men uiteindelijk tot de conclusie dat het zo niet langer kan. ‘Weet jij een oplossing’, is dan de vraag.“ Een oplossing blijkt vaak wel voorhanden, maar het kost tijd voordat een kerkgebouw van eigenaar verandert. „Wat een kerk waard is hangt grotendeels af van de bestemming die men ervoor in gedachten

heeft. Als een kerkbestuur wil dat het gebouw als kerk in gebruik blijft, is het aantal potentiële kopers een stuk kleiner.“ Toch blijft het merendeel van de kerken in gebruik als gebedshuis. „Het is mooi als een gebouw in oorspronkelijke staat behouden kan blijven. Bovendien is het voor de voormalige eigenaars vaak een troost als de kerk toch nog voor de eredienst gebruikt wordt.“ Vooral jonge, groeiende gemeenten gaan op zoek naar een gebruikt kerkgebouw. „Als de verkoop aan een ander kerkgenootschap niet lukt, kijken we naar hertontwikkelingsmogelijkheden. Dat moet wel een beetje passen bij het karakter van het gebouw. Een sociaal-maatschappelijke functie heeft de voorkeur: denk aan kinderdagopvang, een huisartsenpost of een dagactiviteitencentrum. Het alternatief is een combinatie met appartementen of een kantoorfunctie.“

Minder snel

Aan een bestemmingswijziging voor horeca of supermarkt werkt Bosschert minder snel mee. „We ontvangen aanvragen uit diverse hoeken, ook van supermarktketens. Als het een gebouw is uit de zestiger jaren en er ligt een belangrijke aanvraag, dan moet ik rekening houden met sloop en nieuwbouw. Wij maken dan een opbrengstberekening voor de eigenaren van het gebouw, voor de diverse functies en mogelijkheden. Het is altijd aan het kerkbestuur om de toekomst van het gebouw te bepalen.“ De verbouwing tot moskee gaat Bosschert een stap te ver. „Kerkgenootschappen hebben daar vaak veel moeite mee. Het is me een keer gebeurd dat een gebouw dat ik verkocht via een tussenpersoon toch bij een moskeebestuur terecht kwam. Daar was ik niet blij mee. Het komt voor dat

islamitische groeperingen bij me aankloppen voor de overname van een kerkgebouw. Dat heeft vooral te maken met de gemeentelijke bestemmingsplannen: het valt niet mee om een ander gebouw de bestemming gebedshuis te laten krijgen. De vraag naar kerken door moslinggroeperingen wordt dus mede veroorzaakt door het complexe vergunningenbeleid van veel gemeentes.“ Bijkomend probleem is de weigerachtige houding van de Rooms-Katholieke Kerk als het gaat om herbesteding van gebouwen. „Een katholieke kerk is een heilig, gewijd gebouw. De bisschoppen laten die kerken liever slopen, terwijl de plaatselijke parochianen smeken om herbesteding. De kerk is het centrum van veel dorpen, dat raakt niemand graag kwijt.“

Graantje meepikken

Bosschert ziet dat steeds meer projectontwikkelaars proberen om een graantje mee te pikken van de kerkgebouwenmarkt. „Maar het valt ze zwaar. De waarde van een kerkgebouw is moeilijk te bepalen, je moet weten hoe je met een kerkgenootschap moet omgaan en je moet iets in een gebouw zien. Dat laatste is het moeilijkste. Ik zie al snel wat de mogelijkheden voor een gebouw zijn. Zo kochten we tien jaar geleden een enorm 19e eeuwse kloostercomplex in Amsterdam. Een enorme investering, mensen verklaarden me voor gek. Maar uiteindelijk hebben we het prachtig gerestaureerd en wordt het rijksmonument winstgevend verhuurd. Projectontwikkelaars en eigenaren denken vaak dat ze meer geld kunnen verdienen met sloop en nieuwbouw. Maar dat is onzin en kapitaalvernietiging. Met een beetje inventiviteit hoeft er geen een waardevol kerkgebouw te verdwijnen.“